

7 жовтня 2024 року

**Голові Верховної Ради України
Стефанчуку Р. О.**

**Голові Комітету Верховної Ради
України з питань екологічної політики
та природокористування
Бондаренку О. В.**

**Голові фракції політичної партії
“Слуга народу”
Арахамії Давиду Георгійовичу**

**Співголовам фракції політичної партії
“Європейська солідарність”
Герасимову Артуру Володимировичу
Герашенко Ірині Володимирівні**

**Голові фракції політичної партії
“Всеукраїнське об’єднання
Батьківщина”
Тимошенко Ю. В.**

**Голові фракції політичної партії
“Голос”
Устіновій О. Ю.**

**Прем’єр-міністру України
Шмигалю Д. А.**

**Міністру захисту довкілля та
природних ресурсів України
Гринчук С. В.**

**Заступниці міністра захисту довкілля
та природних ресурсів України
Киресвій В. С.**

**Звернення громадських організацій – членів Української кліматичної мережі
щодо законопроекту
«Про основні засади державної кліматичної політики»
(реєстр. № 11310 від 31.05.2024)**

До Вас звертаються представники 16 громадських організацій України – членів Української кліматичної мережі щодо законопроекту «Про основні засади державної кліматичної політики» (реєстр. № 11310 від 31.05.2024).¹ Ми підтримуємо прийняття цього нормативно-правового акту Верховною Радою України, адже майбутній Закон України «Про

¹ “Проект Закону про основні засади державної кліматичної політики”, реєстраційний №11310 від 31.05.2024, [режим доступу: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44348>]

основні засади державної кліматичної політики» стане важливим кроком у створенні рамкової правової бази для низьковуглецевого розвитку нашої держави.

Законопроект наразі перебуває на розгляді у Верховній Раді України на стадії підготовки до другого читання, та вже був розглянутий профільним підкомітетом з питань зміни клімату та охорони атмосферного повітря та Комітетом з питань екологічної політики та природокористування. Очікуємо на його швидке включення до порядку денного пленарного засідання та прийняття Верховною Радою України в цілому.

Відтак, закликаємо народних депутатів України підтримати законопроект «Про основні засади державної кліматичної політики» у другому читанні, оскільки:

- 1) цей законопроект встановлює рамкову правову базу для подальшої розбудови національної кліматичної політики України, а також спрямований на наближення національного кліматичного законодавства України до права Європейського Союзу, зокрема, Європейського кліматичного закону (Регламент ЄС 2021/1119);
- 2) прийняття відповідного закону передбачено Програмою фінансової підтримки України від Європейського Союзу Ukraine Facility² у розмірі 50 мільярдів євро відповідно до “Реформи 2. Кліматична політика”, що має бути виконано включно до 1 кварталу 2025 року;
- 3) попри повномасштабне вторгнення російської федерації прийняття законопроекту не може бути відкладеним, адже кліматична криза посилюється та продовжує негативно впливати на довкілля, здоров’я людей та економіку. Хоча країни-учасниці Паризької угоди докладають зусиль для обмеження зростання температури до 1,5°C порівняно з доіндустріальними рівнями, середня глобальна температура вже зросла на 1,1°C.³ Прогнозується подальше зростання температури, зокрема, на території нашої держави.

Ми також вітаємо встановлення на рівні закону нової цілі щодо досягнення кліматичної нейтральності всієї економіки України до 2050 року. Саме така ціль узгоджується із положеннями Європейського кліматичного закону (Регламент ЄС 2021/1119).⁴ Зміна загальнонаціональної цілі з 2060 на 2050 рік є важливим кроком вперед та амбітним наміром в часи повномасштабного вторгнення російської федерації. Фіксація 2050 року у першому кліматичному законі України також підтверджує серйозність намірів та декларацій України в контексті здійснення «зеленого» післявоєнного відновлення України. Окрім цього, ця ціль узгоджується із положенням п. 27 Глобального підведення підсумків Паризької угоди (Global Stocktake – GST), в якій зазначено, що для обмеження глобального потепління до 1,5 °C необхідне досягнення нульового рівня викидів двоокису вуглецю до 2050 року.⁵

² Програма фінансової підтримки України від Європейського Союзу "Ukraine Facility", [режим доступу: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>]

³ Climate Change 2023 Synthesis Report Summary for Policymakers, [режим доступу: https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf], стор. 4

⁴ Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 ('European Climate Law'), [режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021R1119>]

⁵ Report of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement on its fifth session, held in the United Arab Emirates from 30 November to 13 December 2023. Decision 1/CMA.5 Outcome of the first global stocktake [режим доступу: <https://unfccc.int/documents/637073>], пара. 27

“Also recognizes that limiting global warming to 1.5 °C with no or limited overshoot requires deep, rapid and sustained reductions in global greenhouse gas emissions of 43 per cent by 2030 and 60 per cent by 2035 relative to the 2019 level and reaching net zero carbon dioxide emissions by 2050.”

Після прийняття законопроекту Верховною Радою України важливо забезпечити його належне виконання, відтак звертаємо увагу Кабінету Міністрів України та Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, серед іншого, на наступне:

- 1) **необхідно забезпечити комплексну та інтегровану роботу з місцевим рівнем**, адже ефективна кліматична політика вимагає тісної співпраці з представниками публічної влади на місцях для узгодження національних кліматичних цілей із локальними потребами та можливостями. Зокрема, важливо буде роз'яснювальна робота з місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування щодо розробки чітких планів та стратегій, що повинні бути узгоджені із цілями національної кліматичної політики, зокрема:
 - що повинні включати регіональні та місцеві плани зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів видалення парникових газів поглиначами, регіональні та місцеві стратегії адаптації до зміни клімату;
 - яким чином при розробленні відповідних регіональних та місцевих планів та стратегій мають враховуватися Довгострокова стратегія низьковуглецевого розвитку, національно визначений внесок України до Паризької угоди, Національний план з енергетики та клімату, Стратегія адаптації до зміни клімату, секторальні програмні документи щодо зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів видалення парникових газів поглиначами, секторальні програмні документи щодо адаптації до зміни клімату та відповідати їх положенням;
 - у яких випадках наявність кліматичної складової в інших документах планувального характеру є достатнім для не обов'язковості розроблення регіональних та місцевих планів та стратегій відповідно до частини 3 статті 14 законопроекту (Планування державної кліматичної політики на регіональному та місцевому рівнях);
- 2) **необхідно забезпечити ефективну кроссекторальну взаємодію**, адже щоб досягти значного та реального скорочення викидів парникових газів, необхідно забезпечити якісну співпрацю між ключовими секторами-емітентами викидів парникових газів. Відповідно до статті 12 проєкту закону на Кабінет Міністрів України покладено обов'язок визначити центральні органи виконавчої влади, які мають бути відповідальні за розробку, впровадження, оцінку та моніторинг секторальних програмних документів щодо зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів видалення парникових газів поглиначами. Згідно з п. 4 Прикінцевих та перехідних положень такі секторальні програмні документи повинні бути розроблені протягом 2 років з дня набрання чинності законом. Відтак, щоб забезпечити якісну та вчасну розробку відповідних секторальних програм, Кабінет Міністрів України повинен незадовго після набрання чинності законом визначити відповідальні центральні органи виконавчої влади та стимулювати розробку відповідних програм;
- 3) **необхідно уникати підтримки хибних практик**, які можуть активно просуватися як кліматичні рішення, однак не сприяють ефективному скороченню викидів і вирішенню кліматичної кризи (наприклад, атомна енергетика,⁶ технології уловлювання та

⁶ Екодія "Факти про атомну енергетику, які допоможуть у будь-якій суперечці", [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/fakty-pro-atom.html>]

зберігання вуглецю⁷). Технологічні рішення з уловлювання та зберігання вуглецю (УЗВ) – дороговартісні і ненадійні, з обмеженим потенціалом і потенційними негативними наслідками для довкілля. Вони не призводять до ефективного скорочення викидів парникових газів і можуть суттєво загальмувати енергетичний перехід і вирішення кліматичної кризи.

Важливим є також подальше **визначення поняття «низьковуглецеві технології», підтримка яких передбачається законопроектом**, та надалі підтримувати тільки ті технології та практики, які відповідають науково обґрунтованим критеріям низьковуглецевого розвитку, аби гарантувати, що інвестиції спрямовуються на реалізацію лише сталих рішень, перехід на відновлювані джерела енергії та впровадження енергоефективних заходів, адже вони є більш надійними, чистішими та дешевшими порівняно із, зокрема, технологіями уловлювання та зберігання вуглецю;

- 4) **необхідно імплементувати природоорієнтовані рішення, в тому числі шляхом збереження природних екосистем та біорізноманіття.** У процесі реалізації положень закону, зокрема, щодо поглинання парникових газів важливо забезпечити пріоритетність застосування заходів за рахунок природних поглиначів, які є найбільш ефективними поглиначами і, окрім цього, позитивно впливають на благополуччя людини. Збільшення обсягів парникових газів, які видаляються з атмосфери, повинно відбуватися за рахунок збереження та відновлення природних екосистем, збільшення площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, збільшення частки угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) у структурі земель сільськогосподарського призначення, а також консервації деградованих земель;
- 5) **національна система торгівлі викидами (СТВ) не повинна існувати заради наявності самої системи, а повинна діяти як стратегічний інструмент, який спонукає до реального зниження викидів парникових газів.** СТВ має бути розроблена із урахуванням необхідності встановлення чітких цілей щодо її функціонування, забезпечення надійного моніторингу та інструментів відповідності, які гарантуватимуть, що національна СТВ забезпечуватиме реальне та вимірюване скорочення викидів парникових газів. Окрім цього, повноцінному запровадженню СТВ в Україні повинно передувати якнайшвидше відновлення обов'язковості моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів.

Зважаючи на вищесказане, ми, представники 16 громадських організацій, членів Української кліматичної мережі, закликаємо народних депутатів Верховної Ради України визнати важливість законопроекту № 11310 та підтримати його якнайшвидше прийняття в другому читанні та в цілому, а Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України врахувати коментарі, зазначені вище, під час виконання положень закону.

З повагою

Члени Української кліматичної мережі:

ГО “Центр екологічних ініціатив “Екодія”

ГО “Плато”

⁷ Позиція Екодії щодо використання технологій уловлювання та зберігання вуглецю для боротьби зі зміною клімату, [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/pozytsiia-ulovliuvannia-ta-zberihannia-vuhletsiu.html>]

ЕГО “Зелений Світ”

ГО Екологічний клуб Еремурус

ГО “Екосфера”

ГО “Еколтава”

ГО “Лісові ініціативи і суспільство”

ГО “Еко Місто Чернігів”

ГО “УЕК “Зелена Хвиля”

ГО “Чорноморський жіночий клуб”

Всесвітній фонд природи WWF-Україна

ГО “Екоклуб”

ГО “Українська природоохоронна група”

ГО “Центр міжнародного співробітництва і впровадження проєктів”

ГО “Молодіжна кліматична ініціатива “Розвій”

МГЕО “Наш дім - Манява”

Довідка. Українська кліматична мережа – найбільше в Україні об’єднання громадських організацій і ініціатив, які сприяють пом’якшенню впливу на клімат, адаптації до наслідків кліматичної зміни, охороні природних екосистем, збереженню біорізноманіття, раціональному використанню ресурсів, сталій мобільності, енергоефективності, екологічному просвітництву, популяризації відновлюваних джерел енергії